

“Want daar de wet slechts een schaduw heeft der toekomstige goederen, niet de gestalte der dingen zelf, is zij nimmer in staat ieder jaar met dezelfde offeranden, die onafgebroken gebracht worden, degenen, die toetreden, te volmaken. Immers, zou anders het offeren daarvan niet opgehouden zijn, doordat degenen, die de dienst verrichtten, na eenmaal gereinigd te zijn, generlei besef van zonden meer hadden? Doch door die offeranden werden ieder jaar de zonden in gedachtenis gebracht; want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen. Daarom zegt Hij [d.i. Jezus] bij Zijn komst in de wereld: Slachtoffer en offergave hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt Mij een lichaam bereid; in brandoffers en zondoffers hebt Gij geen welbehagen gehad. Toen zeide Ik: zie, hier ben Ik - in de boekrol staat van Mij geschreven - om uw wil, o God, te doen” (Heb.10:1-7).

Dit is het commentaar van Paulus op het schaduwwachtige karakter van de wet op de verzoening. Het was slechts een “schaduw”, niet “de gestalte der dingen zelf”, niet de werkelijkheid van de toekomstige goederen. Deze “goederen” begonnen pas werkelijkheid te worden toen Christus kwam om Gods wil te doen. Op dat moment begon de ware bedoeling van de verzoening zichtbaar te worden, en die bedoeling omschrijft Paulus hier als het “wegnemen van zonden”, iets wat het bloed van stieren of bokken niet kon doen. Laten we de wet opslaan en zien of we een helder inzicht ten aanzien van dit onderwerp kunnen krijgen.

Een volledig verslag van de ceremoniën van de Grote Verzoendag is te vinden in Leviticus 16. Ik zal niet proberen om de typologische betekenis van al deze ceremoniën tot in details te verklaren, en wel om twee redenen. Allereerst heb ik nu noch de tijd, noch in het huidige hoofdstuk de ruimte om alle bijzonderheden van dit onderwerp zo volledig te bespreken als ik wel zou willen. In de tweede plaats ben ik er niet zeker van dat ik de ware betekenis van alle details van het type begrijp. Waar het de grote lijn betreft heb ik geen twijfels, en die algemene betekenis wil ik in dit hoofdstuk beschouwen. De bespreking van enkele van de details laat ik tot een toekomstig tijdstip rusten.

Niet de straf

Het eerste feit waar ik de aandacht op zou willen vestigen, is dat er in al deze ceremoniën der wet niets gezegd wordt over de *straf* voor de zonde. Laat dit feit vooral opgemerkt en goed overdacht mogen worden. In al de “orthodoxe” geloofsbelijdenissen en in alle menselijke theorieën aangaande de verzoening beijvert men zich telkens opnieuw om aan te tonen, hoe de zondaar door Christus’ offerande

HOOFDSTUK 6

en dood aan de straf voor de zonde kan ontsnappen. Ik heb in eerdere hoofdstukken al aangetoond dat deze benadering volkomen onjuist is. Nu zou ik aandacht willen vragen voor het feit, dat de wet mijn eigen opvatting ondersteunt. Hier hebben we één van de belangrijkste bronnen van dwaling in de gangbare opvatting aangaande dit leerstuk. De hoofdgedachte van de meeste mensen is: “Ik heb gezondigd; er bestaat een rechtvaardig en heilig God die de zonde bestraft; hoe kan ik aan die straf ontsnappen?”. Hoger kunnen de meeste mensen niet stijgen in hun moraliseren, en hun theorie van de verzoening is op dit fundament gebouwd. Laat in dit verband verder opgemerkt mogen worden, dat het monsterlijke leerstuk van de eindeloze pijniging noodzakelijkerwijs tot deze opvatting van de verzoening leidt. Als dát de straf voor de zonde is, dan moet het hoofddoel en de belangrijkste taak van de verzoening eruit bestaan om de mens van die angstaanjagende verdoemenis te redden. De straf van eindeloze en hopeloze rampzaligheid is zó onuitsprekelijk verschrikkelijk, en ze maakt alle andere overwegingen zó volkomen onbelangrijk, dat het geen wonder en in feite onvermijdelijk is, dat de kwestie, hoe men aan zo'n ontstellend vonnis kan ontsnappen, tot het centrale thema in de theorie van de verzoening wordt gemaakt door hen die aan dit onschriftuurlijke, onredelijke, en God-onterende dogma geloof hechten.

Als eindeloze pijniging de straf voor de zonde is, dan kan er natuurlijk alleen maar iemand gered worden, indien de zondaar die straf niet hoeft te ondergaan. Als hij die straf immers wél zou moeten ondergaan, dan zou dat voor hem volstrekende en absolute verwoesting betekenen zonder enige mogelijkheid van herstel of bevrijding. Desalniettemin vereist de theorie, dat iemand deze straf draagt teneinde de geschonden majesteit van de wet te handhaven en aan de onbuigzame gerechtigheid van God genoegdoening te verschaffen. Van hieruit ontstaat de behoefte aan plaatsvervangend. De mens, de schuldige zondaar, kan de straf niet dragen, indien hij gered moet worden. Iemand anders moet hem ondergaan. Vandaar dat de theorie beslist vereist dat een onschuldig slachtoffer lijdt in plaats van de mens. En toch wordt deze theorie dan nóg ongerijmd en nog tegenstrijdiger gemaakt, volmaakt verbijsterend voor alle rede en gezond verstand, doordat ons wordt geleerd dat Christus de straf voor de overtreding van de zondaar in feite helemaal niet heeft gedragen, maar iets anders dat door God op de een of andere manier als equivalent van die straf is aanvaard. Op die manier leidt dwaling tot meer dwaling, de ene leugen wordt op de andere gebouwd, ongerijmdheid stoelt op ongerijmdheid, en het resultaat is: “orthodoxie”.

De zonde zelf

Pas als men aan de grote theologische leugen van eindeloze pijniging weet te ontsnappen, pas dan en niet eerder, kan men een andere opvatting van de verzoening beginnen te huldigen dan de verklaring dat de onschuldige Jezus in plaats van de zondaar de straf voor de zonde heeft gedragen. Ik heb reeds overvloedig aangetoond,

dat de theorie van plaatsvervanging in de verzoening geen enkele tekst heeft, waar ze met recht op kan steunen. Er is niet één passage in de bijbel die onderwijst dat Christus stierf om aan het recht van God genoegdoening te verschaffen in de zin zoals de voorstanders van plaatsvervanging beweren. Er is niet één bijbeltekst die leert dat Hij in plaats van de schuldigen de straf voor de zonde droeg. De verzoening die Christus heeft bewerkt is niet een voorziening waardoor de mens aan de straf voor de zonde kan ontsnappen. Gods bestraffingen zijn altijd goed en voor het bestwil van degene die gestraft wordt. Het zou dus nadelig voor de zondaar zijn als hij tegen die bestraffingen werd beschermd, indien zoiets mogelijk was.

De verzoening is het middel dat God heeft bereid om de mens van de zonde te bevrijden, niet van de straf voor de zonde.

“Christus verscheen... om door Zijn offer de zonde weg te doen”¹.

God kan de straf geheel of gedeeltelijk kwijtschelden, zonder dat er enige offerande of plaatsvervanging plaatsvindt. Hij bezit volmacht om vergiffenis te schenken, net als een aardse machthebber. Er bestaat niet zo'n zinloze starheid in Gods wet dat, net als bij de wetten van de Meden en de Perzen, Hij geen controle meer over haar uitvoering zou kunnen uitoefenen, en haar uitwerking niet zou kunnen wijzigen als daaraan enige behoefte bestond. In werkelijkheid is er echter nooit enige behoefte om Zijn wet te veranderen of de straf die zij oplegt te wijzigen, aangezien “de wet des HEREN volmaakt is”² en de tuchtigingen des Heren goed zijn³. Aan geen enkele van Gods wetten is een bestraffing verbonden die niet het uiteindelijke welzijn van Zijn schepselen op het oog heeft. Maar God heeft een voorziening getroffen waardoor de mens een toestand kan bereiken waarin hij deze volmaakte wet volmaakt kan houden, en hoewel de straf op de overtreding er nog steeds zal zijn, zal hij nimmer voor die straf in aanmerking komen aangezien hij de wet nooit zal overtreden. De reden waarom de mens Gods wet nu niet kan houden is dat hij verdorven, verzwakt, verduisterd⁴ en door de zonde ziekgemaakt is. De mens moet “van de slavernij aan de vergankelijkheid worden bevrijd” voordat hij “met God kan wandelen” zoals Henoeh deed. En het doel van de verzoening is juist deze bevrijding van de zonde.

“Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deelhebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deel gekregen, opdat Hij door Zijn dood hem, die

¹ Heb.9:26.

² Psa.19:8.

³ Heb.12:5-11.

⁴ D.w.z. in een toestand van morele duisternis verkerend.

HOOFDSTUK 6

de macht over de dood had, de duivel, zou onttronen, en ALLEN zou bevrijden, die gedurende hun ganse leven door angst voor de dood tot slavernij gedoemd waren”⁵.

Is dit niet een achtenswaardiger en hoger doel van de verzoening dan het bevrijden van de zondaar van diens welverdiende en noodzakelijke tuchtiging? Wat de mens nodig heeft, is niet bevrijding van de straf voor de zonde, maar van de zonde zélf, en dat is wat Christus, of liever gezegd: “God in Christus” voor ons doet in de verzoening. Dit grote en heerlijke einddoel van de verzoening wordt duidelijk aangegeven in de wet, de “schaduw der toekomstige goederen”. Er is noch in dit hoofdstuk noch ergens anders waar naar dit onderwerp wordt verwezen ook maar de geringste zinspeling, of de verst mogelijke verwijzing naar de gedachte dat de verzoening het middel was waardoor de kinderen Israëls van de straf op de overtreding van enig gebod werden bevrijd of aan een welverdiende bestraffing konden ontsnappen. Als dit de bedoeling van de verzoening is, zoals die in het Nieuwe Testament wordt onderwezen dan is het beslist een buitengewoon opmerkelijk iets dat er nog niet de geringste zinspeling op iets dergelijks in de symbolische verzoening onder de wet aanwezig is. De wet en de “orthodoxie” zijn wat dit betreft beslist in tegenspraak, maar “de wet en de getuigenis” (Jes.8:20) stemmen in dit opzicht volmaakt overeen evenals in alle andere dingen. Ik heb het gewicht van de laatste reeds overvloedig aangetoond en nu vestig ik de aandacht op het feit dat de eerste er volledig mee in overeenstemming is.

Doel der verzoening

Wat was dan de bedoeling van de verzoening onder de wet? Precies wat die ook onder het evangelie was: om de zonde weg te nemen. Ons wordt duidelijk verteld dat de stier en de twee bokken een “zondoffer” waren, dat wil zeggen: zij vertegenwoordigden de zonde die moest worden “weggedaan”. Ze vertegenwoordigden niet de straf, en evenmin vertegenwoordigden zij een plaatsvervanger die de straf in plaats van de zondaar moest dragen. Ook waren zij geen geschenk waarmee degene tegen wie er gezondigd was moest worden gesust, maar zij vertegenwoordigden de zonde zélf die gedood, vernietigd en weggedaan moest worden. De drie dieren waren één enkel zondoffer. Elk van hen vertegenwoordigde een verschillend aspect van hetzelfde zondoffer, en het antitype van alledrie: de stier van Aäron, de bok “voor de Here” en de “zondebok”, is Jezus Christus; alle offeranden vinden hun vervulling in de Here Jezus. Nu, indien ik niet dwaal, hebben we hier de

⁵ Vergelijk hiermee ook Rom.11:32, waar we lezen: “Want God heeft hen ALLEN onder ongehoorzaamheid besloten, om zich over hen ALLEN te ontfermen”. God nam dus de verantwoordelijkheid voor Zijn schepping op zich toen Hij zich voornam om door zijn Christus verzoening te bewerken, en Hij zal Zijn volmaakte bedoelingen openbaren in het voortbrengen van de zonen Gods (Rom.8:19).

sleutel tot een juist begrip van de verzoening te pakken, zowel het type in de wet als het antitype in het evangelie: het OFFER vertegenwoordigt de ZONDE. Als we deze waarheid inzien, dan zullen we spoedig begrijpen dat er geen behoefte aan de leer van plaatsvervangende bestaat en er evenmin plaats voor is in de verzoening. Laat ons opmerken hoe dit in de wet nog verder wordt aangeduid. Een zondoffer was een offer dat de zonde van de overtreder werd geacht te vertegenwoordigen. Aangezien het met die zonde was beladen, was het onrein, en het dode lichaam moest, nadat het bloed was uitgestort op het altaar, als een onrein ding “buiten de legerplaats” worden verbrand, een voorwerp dat ongeschikt was om temidden van Gods volk te komen. De persoon die deze plicht vervulde om het dode en verworpen lichaam te verbranden werd zelf onrein en moest dat gedurende een bepaalde tijd ook blijven, totdat hij bepaalde ceremoniën had verricht. Omdat het de zonde van de overtreder vertegenwoordigde, werd het zondoffer dus als onrein en verontreinigend beschouwd. Dit feit wordt in alle zondoffers naar voren gebracht, maar vooral in verband met:

De zondebok

Het Hebreeuwse woord dat hier als zondebok is vertaald is Azazel (Lev.16:8), dat letterlijk Afwender betekent. De zondebok was de Afwender, d.w.z. hij wendde rampspoed af van de kinderen Israëls door hun zonden weg te dragen. De enige mogelijke oorzaak van moeite en lijden in Gods heil is zonde - wanneer de zonde van ons wordt weggedaan, wanneer we van onze zonden gescheiden zijn, dan is alle rampspoed afgewend, omdat elke mogelijke oorzaak van rampspoed dan is weggenomen⁶. Derhalve was de levende bok de Afwender, omdat hij de kinderen Israëls scheidde van alles dat moeite en ellende kon veroorzaken, en zodoende moeite of ellende van hen afwendde.

“En Aäron zal zijn beide handen op de kop van de levende bok leggen en over hem al de ongerechtigheden der Israëlieten en al hun overtredingen in al hun zonden, belijden; hij zal die op de kop van de bok leggen en die door iemand, die daarvoor gereed staat, naar de woestijn laten brengen. Zo zal de bok al hun ongerechtigheden op zich dragen naar een onvruchtbaar⁷ land”.

⁶ Zonde, of het missen van het doel van God, wordt samengevat als “ongeloof”, en Christus kwam om de zonde en de dood te overwinnen. Hij “werd voor ons tot zonde gemaakt” (2 Kor.5:21). Door vertrouwen (of geloof) in Hem te hebben wordt er eenheid zichtbaar omdat er niet langer scheiding is tussen de mens en God. Het kind is niet langer onder de vloek der zonde, maar in de “vrijheid van Christus”.

⁷ D.w.z. onbewoond.

HOOFDSTUK 6

Hier is het type: is het niet duidelijk, dat het zondoffer de zonde van het volk vertegenwoordigde? En dat wat met het zondoffer werd gedaan, of het nu gedood of weggezonden werd, uitbeeldt wat uiteindelijk met de zonde zal worden gedaan? Laten we in gedachten houden dat de zondebok slechts een andere fase van één en hetzelfde zondoffer was, dan zal de aard van alle zondoffers ons duidelijk zijn. Net zoals het zondoffer vernietigd of voorgoed weggezonden werd, zo zal de zonde definitief worden vernietigd en voorgoed worden weggedaan. Het resultaat van de verzoening onder de wet was de bevrijding van zonden (zie vs.30):

*“Want op deze dag zal over u verzoening gedaan worden, om u te reinigen; **van al uw zonden zult gij gereinigd worden** voor het aangezicht des HEREN”.*

Zo werden zij éénmaal per jaar in wettelijke zin verzoend (“in harmonie gebracht”, Hand.7:26) met God door te worden bevrijd - niet van de straf voor hun zonden, maar van de zonden zelf. “Het is echter onmogelijk, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen” - dat was het type, slechts “een schaduw van toekomstige dingen”, een beeld van de werkelijkheid, en toch: een volmaakte schaduw, een getrouw beeld, zodat we aan de hand van de schaduw de werkelijkheid duidelijk kunnen vatten, en uit het beeld de “hemelse dingen zelf” kunnen verstaan. Zie nu eens hoe volmaakt het antitype met het type overeenstemt in zulke passages als de volgende:

“De HERE heeft ons aller ongerechtigheid op Hem doen neerkomen”
(Jes.53:6)

net als op de zondebok.

“Zie, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt” (Joh.1:29)

opnieuw, net als de zondebok).

“Christus heeft zich éénmaal geofferd om veler zonden op zich te nemen” (Heb.9:28).

“Die zelf onze zonden in Zijn lichaam op het hout gebracht heeft”
(1 Pet.2:24).

Hij droeg niet onze straf, de bestraffing van onze zonden als onze Plaatsvervanger, maar Hij droeg onze zonden. In Hem werden onze zonden vernietigd, door Hem werden onze zonden weggedaan. “Hij werd voor ons tot zonde gemaakt” - er is geen prachtiger uitspraak in de ganse Bijbel dan deze. Er schuilt echter ook iets angstaanjagends en ontzagwekkends in: de gedachte van een zondeloos persoon die

tot zonde wordt gemaakt! Hij werd niet een zondaar, of zondig gemaakt - dat zou niet kunnen zonder Zijn wezen als het smetteloze lam van God aan te tasten - maar Hij werd tot de zonde zélf gemaakt - datgene wat God haat, dat Hij niet kan aanzien en zelfs nog niet in de geringste mate kan toelaten. Hij werd vervloekt (Gal.3:13) en als een vervloekt en onrein ding buiten de legerplaats gevoerd waar Hij als het dode, verworpen zondoffer moest lijden. Zo toonde Hij Gods gericht over en de uiteindelijke bestemming van de zonde. Het is een verschijnsel dat in het Godsbestuur tot een bepaald doel wordt gebruikt en als dat doel eenmaal is bereikt, zal het tot een einde komen en volkomen worden afgeschaft, samen met de dood en het graf, en God zal alles in allen zijn ⁸, of met andere woorden, alle dingen zullen door Hem worden verzoend (Kol.1:20).

Hier is dan in grote trekken de symbolische betekenis van de verzoening zoals die in de Wet wordt uiteengezet, en hier is in het kort de wijze van haar vervulling in Christus als het grote anti-type. De sleutel tot het verstaan van het hele onderwerp is: te gedenken dat het slachtoffer de zonde vertegenwoordigt - niet de zondaar, en ook niet de straf, maar de zonde. Als dit feit in gedachten wordt gehouden, dan zal veel misverstand en dwaling worden vermeden. Zowel in het type als in het antitype wordt de zonde behandeld alsof het een tastbaar, werkelijk iets is, en dat iets wordt gedood, weggevoerd en totaal vernietigd, zodat het eindresultaat van de verlossing duidelijk voorafgeschaduwd wordt:

“En niets vervloekts zal er meer zijn” (Openb.22:3).

* * * * *

⁸ 1 Kor.15:28.